

POKROK ZAPADU

PUBLISHED WEEKLY

Published by Pokrok Publishing Co.,
1809-1811 Howard St.—Tel. 2913.

Subscription by mail, — \$1.00 per year.

VYCHÁZÍ KAŽDOU STŘEDU.

Vydává: Vydavatelská Spol. Pokrok
VÁC. BUREŠ, reditel.

309 1311 Howard ul. — Telefon 2913.

Předplatné — \$1.00 na rok.
Do Čech \$1.50 na rok.

Předplatné:

V místě, s dobrou poštou.....\$1.00
přístou pro Spojené Státy a Kanadu.....\$1.00
do Čech.....\$1.50

Adresujte jednoduše

POKROK ZAPADU
Omaha, Neb.

Omaha, Neb., 14. března 1906

Pan Havlasa nám píše: Klidu podmínkou dalšího přispívání do Vašeho listu naprosto Vaši neúctou ve sprostotě štvanic, jež nyní se rozplemeňují týden za týdnem hojněji. Nechte osoby strašou; pravda se časem ukáže. Nevěnujte pozornosti ani útokům na mne; mne neubude. Nezáleží na tom, co kdo říká, — ale kdo to říká. A neposílejte mi jakýchkoli projevů, týkajících se mé osoby, ať souhlasných, ať štvavých proti mně. Mám své práce dost, a je mi třeba k ní klidu.

Pan Paída naše loyální uvedení projevu jedné z čtenářek o Pavle Čechové nazval bídou kvídnou. Je to ukvapenost, již nebudeme brát na přísne váhy; podotýkáme jen, že chtěli jsme slyšet „druhou stranu“ po této zprávě, a hlavně, že chtěli jsme dokázat, aby se uskutečnilo, čeho se do volával p. Havlasa: aby vydána byla ta pozůstalost. Pak rozhodnou znalci; dobrá vůle zemřelé zůstane neocitlena; hodnota prací literárních podléhá kritice vždy, ať jedná se o žijícího nebo zemřelou. Jedno nás zarazilo od pana Paída: že vidí v naší poznámce „vandalské zlehčování mrtvých, jen proto, že byli ve spojení se „Svorností“. Je to úmyslná zlomyslnost. Odpovídáme jen tolik, že bychom vydání knihy, byť podniknuté vydavatelstvím Svornosti, uvítali právě tak vše, jako vydání seriálních přednášek o volné myšlence, byť z pera dra. Láky.

Už půl století tomu dne 29. července 1906 bude, co podvrácen byl jeden z nejlepších Čechů, šlechtý zastance a miláček našeho lidu, Karel Havlíček Borovský. Dnes již netřeba znovu podotýkat, čím byl Havlíček svému národu. A dnes konečně snad není též nikomu tajno, že na Karlu Havlíčku Borovském spácháno byrokratickou vládou rakouskou násilí, k jehož odsouzení těžko najíti vhodná slova. Letá strávená v mučivém vyhnanství, touha po vlasti podryla jeho zdraví a Havlíček, vrátiv se do vlasti, byl pouze už stínem onoho Havlíčka, který tehdejší vládě připravil tolik krušných chvil. Vláda mohla býti s činem svým spokojena; dosáhla toho, o co hlavně jí šlo. Ubila mocného ducha Havlíčkova, který před vyhnanstvím nalezal se ve svém největším rozpjatí, — ubila ducha, zničila tělo. Zhybnul, ale duch jeho a ony pravdy, které staly se základem moderní české politiky, tím hlouběji zapsaly se do duší českého lidu. Myšlenky mučedníka poctivé věci české, staly se základem, na němž bylo vzbudováno mnoho. Připomínáme předem padesátileté výročí oné události, aby české naše spolky neopomenuly důstojným způsobem oslaviti památku nejlepšího českého člověka.

J. J. Král v Omaze.

Pomalu bychom byli v tom víru a ruchu masopustních zábav zapomněli, že třeba bysme vzpomněli i na věci jiné, o něž zajímali se je pro nás, chceme-li býti zdárnými syny své vlasti nezbytností. Zdá se, že život nás Čechů amerických otáčí se stále kolem zábav koncertů a různých jiných zábavných pobníků, pro něž zapomínáme na věci, k nimž nevlídnost bychom dokumentovali lhostejnost k záležitostem celého našeho národa zde i ve staré vlasti.

Tak cosí jako oasa v té poušti jednotvárného našeho života, byla nedělní přednáška, spojená s ušlechtilým programem recitačním, hudebním a zpěvným, pořádaná Děln. Bes. „Havlíček“ ve spojení s Těl. Jed. Sokol v Sokolovně. Návštěva, třebaže počasí bylo celkem nepříznivé byla dosti slušnou, ač vzhledem k účelu a důležitosti tohoto podniku, mohla býti dvakrát takovou.

Prostě, vážně a nenuceně přednášel redaktor J. J. Král o volebních poměrech ve staré vlasti. Líbil poměry rakouské a jako duše trpící s ostatními, dovedl se rozohnit v líčení oněch poměrů a dovedl se rozbourit v odsouzení nedemokratičnosti vlády rakouské. Pan Král zašel i do minulosti do dob duševní i tělesné poroby českého lidu, které otroctví bylo nejpodobnější. Líbil rabství těch roztroušených davů slovy vlastními uhnětenému českému člověku, který byl svědkem nezáhlých zámků nedávného otroctví ve staré vlasti. A přicházejí do doby nejnovější, nemohl bohužel poukázat na nic, co by bylo úkazem, že poměry ty zlepšily se tak, jak by bylo slušno v státě, jehož převážná většina náleží k stavu dělnickému. Jenom na to chtěl, na onen nekonečný a odvleklý zápas za práva mohl poukázat, který v poslední době svým mohutným výkřikem udělal čaru přes rozpočet Rakouska. Lid už se nabažil oné poroby. Mohutný výkřik po právu jenž ozval se z hrdel milionů, otláčil duši i oněch, již kdysi každý nepatrný požadavek po volnosti odbývali s úklbkem. V Rakousku nelze už jinak. Tam rozhoduje v příštích osudech je nom ulice. Schátralý parlament, kde vedle jednoho poslance volného třemi voliči, klidně sedí za stupce statisíců, není schopen života. To lid věděl dobře. A jak už jinak nelze, vyšel na ulici aby volal po svých právech, poněvadž byl přesvědčen, že jen tím dá se něčeho dojíti. „Chceme volné, přímé a všeobecné hlasovací právo“ ozvalo se z hrdel sta a statisíců.

Ahle, vláda dle starého receptu, odpověděla slintami a bodáky. Několik životů zmařeno, několik otců a živitelů rodin zmrzačeno. A aby vláda dokonala justiční vraždu a aby dokumentovala svou bezpátečnost, celé davy onoho jindy tak klidného, mírumilovného lidu pozavírala často bez příčiny v žalářích. Je možno mlčet a klidně přihlížeti k onomu vandalskému? Je možno české duši netrpět? Je možno klidně přehlednouti onen krvavý zápas bez jediné známky sympatie s oněmi trpícími? Nikoli. Jen ten, kdo zapomněl, že česká krev kdysi proudila i v něm, může býti tak bezcizním.

Kdysi zakřiknuté duše promluví vily — A tím hrozivější byla ta řeč, že šla z celého nitra uhněteného národa, bez rozdílu stavů a povolání. Jako vlna objevila se na obzoru, tím mocnější, že pod klad měla v lásce k svobodě, k již vzkříšení pracovalo se celá desítky let.

To je asi trestí líčení poměrů českých. Následovalo líčení poměrů zdejší tu a pan Král, jako socialista, mluvil i tu z duše tisíců

trpících. Bylo zajímavě naslouchati onomu líčení, které ze stanoviska své strany provedl dokonale. A mnohá pravda jeho slov působila na posluchače mohutným dojmem. A onen potlesk, jenž byl mu odměnou za pěknou a věcnou přednášku, byl mohutnější toho, jímž byl uvítán. Skutečnost ta svědčí, že pan Král promluvil k českým srdcím, která ho pochopila.

Ovšem, nutno zmíniti se i o ostatních číslích, jak sluší se na fádneho referenta. Uvítací řeč pronesl známý a uvědomělý omazský náš krajan p. K. Sadílek. Pěv. Sbor Lyra přednesl píseň „O pětce, o pětce“, která při posledním koncertu sklídila pochvalu obecenstva; p. E. Bandhausová přednesla nádhernou báseň vopory „Nevěfm“ a byvší znovu vyvolána, přednesla báseň „O ženské emancipaci“. Pan St. Letovský, který zdfilým solem na piano valně přispěl k lesku programu, držel se jako vždy statečně, ba dokonce i učinil zadosť nedávně mu vytknutí svých příližných pohybů při hraní a hrál zcela klidně.

V oddělení II. vlnou část potlesku sklídila sl. Božena Jablečnickova, vždy ochotná ku přispění a zvýšení lesku našich zábav. Jako vždy v plné síle svého ušlechtilého hlasu zapěla „Pěvco posledního loučení“ a na opětné vyvolání píseň „Hvězdičky“. Pan St. Letovský st., provázen jsa symfon. p. St. Letovským na pianě, velice zdařile sehrál brilantní skladbu na čelo a přinucen jsa vyvoláváním přidal novou, která nikterak nezůstala za první. Následovala báseň, již přednesl pan James Walter. Slečna Růžena Hudečková sehrála velmi pěkně solo na piano a byvší potleskem přinucena, přidala taktéž ještě jednu skladbu. Zdařilá a opravdu pěkně přednesla básně „Jarní pohádka“ žákem české školy, V. Kofskem, bylo přijato obecenstvem bouřlivým potleskem. A konečně zapěním pěkné „Jarní nálady“ Pěv. Sbořem „Lyrou“, byl zdařilý program ukončen. Pořadatelstvu sluší doznati, že přičinilo se všemožně, aby obecenstvo bylo všestranně uspokojeno. Lze si jen přáti, aby poučné přednášky podobného druhu byly pořádaný častěji. Povinnost našich spolků jest, pořádati je v míře co možno nejhojnější. Ch.

Českému venkovu!

Čím více blíží se památný den padesátiletého úmrtí našeho národního bojovníka Karla Havlíčka Borovského, tím více na obzor vstupuje „Českou Stráží“ vyvolaná otázka pomníková.

Článkem tímto dovoluje si po depšaný výbor žádati český venkov, hlavně pak české uvědomělé farmářstvo, by i u nich vyvolaná akce Havlíčkova docházela náležitě ozvěny. A znajíce naše české farmáře, jako uvědomělé, osvojené, věříme, že oni chopí se spolu s námi myšlenky tak vznešené a že pomníkovou akci Havlíčkovou budou všude, hlavně pak ve svém okolí podporovati, jak toho účel tento zaslужuje. Tutěž prosbu vznášíme dnes na venkovská česká města a městečka a jsme jisti, že takto ruku v ruce spojenými silami oslavíme 29. července, výročí to den padesátiletého úmrtí Havlíčkova postavením důstojného pomníku našem národnímu bojovníku.

Za odbor „Karla Havlíčka Borovského“
Dr. W. A. Semerák, Frank Boes,
předseda, tajemník.

Přispěvky, jež budou v novinách fádne kvitovány, zasílejte na účetníka odboru:

Frank Průcha, 374 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

JAN HAVLASA:

NEZMAR.

Čtrnáctá glossa.

Los Angeles, 5. února, 1906.

Když koncem minulého roku slýchal jsem i čítal, že snad přecejeno to „hnutí“ v českoamerickém životě svobodomyslné n bude mít tentokrát ve výsledcích a následcích jakousi nápravu, krčil jsem pochybně rameny. Volání pro „očistě“ ozývalo se s mnohých stran; na chvíli zdálo se, i jakoby existence krvákového vzdělání lidu byla otřesena. Zdály se i jiné hezké věci; to všechno však, pohřbichu, se jen — — zdálo.

Když jsem začal psáti svoje „kapitoly“ a „glossy“, jejich tenor nezněl příliš utěšeně; ale kdybych byl v sobě, na dně duše, přecejeno neměl kousek optimismu, nebyl bych vůbec začal je psáti. Zkušenost stála mi za mnoho, za velmi mnoho, — a budu vždy tomu rád, že jsem si ji tak dokonale, byť i dosti drazě vykoupil. Můj úsudek o poměrech se ucelil tak výrazně, že byl bych nikdy ani nesnil o takových detailech, jakými nyní svůj konečný úsudek možno mi dovolit na příslušných místech. A tak dnes, ani z desetiny neuskutečniv toho, co jsem v „glossách“ původně chtěl napsati, po znávacím, že vůbec bylo by zbytečno zde cokoliv onoho rázu psáti; své mínění, ostatně, jsem projevil, jak slušno muži, tvář v tvář. A provedl jsem důkaz, že to, co jsem řekl slabými výrazy na počátku svých „gloss“, mělo býti řečeno těmi nejostřejšími slovy, aby se blížilo vystižení skutečnosti.

Poznal jsem i jednu dobrou věc za těchto příležitostí: že čtenářstvo, že široké vrstvy nejsou tak zkažené, tak otupělé a tak lhostejné, jak jsem si někdy už skoro myslel. Ty nešetné hlasy, uznávanější jádro pravdy v mých zdánlivě ostrých výrocích, — ty byly mi zárukou, že nechybím, všechnu vinu dávaje „vychovatelům lidu“, totiž některým z nich; a většinou toho spolkového života, na který mne v duchu asi odporoučel pan Paída, abych prý spravedlivě ocenil i „líc“ a dobré stránky zdejších poměrů. Seznal jsem, že zvůle jedinců je zde překážkou pokroku; a ta zvůle že je nezmarem. Co zde uděláno dobrého, většinou vynuceno bylo pudem sebezachování a touhou po zlepšení materiálních poměrů. Lidé neznali angličtiny i táhli k sobě; ale co ideovosti bylo v jejich češtví, ukazuje se dnes na duchovních poměrech toho života, a na vinách, které ti lidé čtou, a na jejich dětech.

Všechno to, co zde naši ziskali po praktické stránce a čím vynikají nad Čechy své úrovně a svých zaměstnání ve staré vlasti, — to vše jest uznání a často i obdivu hodno; ale to vše je zásluhou země, jež je přijala, a nelze se tím zvláště chlubit, jako nikdo se nechlubí tím, pamatuje-li na své povinnosti a opatří záruku své rodině, aby po jeho smrti neupadla v bídu. Věci, jakými se lze chlubit, byl na příklad „český den“ na chcažské výstavě; nebo nedávno veliký výtěžek večerní zábavy ve prospěch Havlíčkova pomníku ve Wilber, Neb.; nebo budova české školy v Cedar Rapids; nebo činnost Matice Vyššího Vzdělání; nebo nedávno hnutí v Clevelandě, ukazující, že jsou tu ještě česká srdce, jež se chvějí při zprávách ze staré vlasti. Ale to jsou jen občasné úkazy, zatím co by celý ten život mohl státi ve znamení myšlenek a pokroku, kdyby nebylo — — nezmaru, jenž podrůstá všechno chtějí a všechny

touhy, a nicí jich kořinky, vysává jim mizů z cév.

Dnes už bych nezačal nových „gloss“, třeba že ještě neuzavírám těch dřívějších. „Než odjedete odtud, budete promítnut horším pessimismem, než jsme my“ — psal mi nedávno jeden ze „starých“ pracovníků v žurnalistice; a měl pravdu do jisté míry. Tak jako on, jako řada jiných, sám na sobě musil jsem vycítit, co znamená působnost nezmaru v poměrech českoamerických, abych pozbyl iluzí o možnosti nápravy.

„Osvěta Americká“ zavedla rubriku „na očistu národního života“; v posledním čísle rubrika již není, — čtenářstvo začíná lhostejně nebo již zhostejně; nemá již snad co říci „Rozhledy“ psaly nedávno, že tentokrát hnutí protikrvákové trvá déle a zní mocněji, než kdy jindy, tak že poprvé za jejich paměti naskytá se naděje na nápravu; a v zápětí „Slavie“ nestyděla se oznamit, že bude uveřejňovat po Mrštíkově „Santa Lucii“ — — krvák. — — „Spravedlnost“ patřila k nejnaděšším bojovníkům o reformu, — — ale nedávno odpovědný její redaktor byl „vyhozen“ z redakce, — (užil sám toho slova ve svém soukromém listě přátelském), a jedním z důvodů bylo mu uvedeno družstvem — — otiskování gloss Jana Havlasy z Pokroku Západu.

Nezmar zdejšího života, — nevzdělanost, hrubost, nepoctivost, lhostejnost a hloupost oněch, kteří měli by býti příkladem a vůdci, — ten nezmar se začíná osvědčovat. Jindy rostl a rozplemeňoval se potichu, nepozorován; tentokrát obrací se na pozornost. A lito je mi těch, kteří v pódě, pokryté plevelm nezmaru, chtějí až posud s dobrou vůlí a mnohým sebezapíráním zaseti setbu dobrou. . . .

Za odpovědným redaktorem „Spravedlnosti“, p. Perglerem vystoupil ze solidarity i redaktor p. Beránek. Z dřívější redakce zůstal tedy jen p. J. J. Král; bylo mu zajisté trpko, když vřázná jsa jinými ohledy, nemohl říci rovnou své přesvědčení těm lidem, kteří vyštvali jeho přátele a kollegy se živými, předstíranými záminkami.

Jedním z „důvodů“, jak jsem už řekl, bylo otiskování mých článků; jeden z členů tiskového výboru řekl tak sprostá slova o přátelském poměru „Spravedlnosti“ k „Pokroku Západu“, že trochu slušnější člověk by se zarděl při jich opětném vyřčení; bylo i voláno ve schůzi družstva: „Co nám do článků Havlasových? My tím žádných předplatitelů nezískáváme!“ Pan Pergler odpustil, že cituju slova v jeho dopisu: „O tom, že socialism je také hnutím kulturním, tito „socialisté“ nemají ani ponětí.“ Nebo jiný „vzdělanec“ z toho stáda pokřikoval: „Co je nám do literárního Almanachu takového Havlasy?“ Je třeba poznámek? Mají ti lidé trochu ponětí o duševních potřebách lidu, o kulturním poslání socialismu? A osvědčí se tedy i zde prorocství „Svornosti“, druhdy pronesené v polemice se mnou: že „Spravedlnost“ jako denník zahyne nebo začne s krváky a soudní síní.

Ovšem, vím, že moje články byly tomu „socialistickému“ družstvu jen záminkou; ale dovedou-li se lidé, hlásící se k takovým heslům snižiti k takové podlosti, — může-li „Slavie“ v hnutí protikrvákovém klidně ohlašovat krvák